

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **K.**, bývajúcej v K., zastúpenej JUDr. L., advokátkou so sídlom v K., proti žalovanému **P.**, bývajúcemu v K., zastúpenému JUDr. L., advokátom so sídlom v K., **o zrušenie práva spoločného nájmu bytu**, vedenej na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 23 C 27/2007, na dovolanie žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo 16. apríla 2009 sp. zn. 2 Co 27/2009, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo 16. apríla 2009 sp. zn. 2 Co 27/2009 **z r u š u j e** a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Košice II rozsudkom z 3. novembra 2008 č.k. 23 C 27/2007-76 zrušil právo spoločného nájmu bytu žalobkyne a žalovaného k 3 – izbovému družstevnému bytu č. X, ktorý sa nachádza na X. poschodí domu v K. (ďalej len „byt“). Určil, že žalobkyňa bude ako členka družstva ďalej nájomníčkou bytu a žalovaný je povinný sa z bytu vystáhnout do 15 dní od zabezpečenia náhradného bytu. Žiadnemu z účastníkov nepriznal náhradu trov konania. Výrok vo veci samej odôvodnil tým, že účastníci konania sa za trvania manželstva stali spoločnými členmi bytového družstva a vzniklo im právo spoločného nájmu bytu. Rozsudkom Okresného súdu Košice II z 20. februára 2004 sp. zn. 15 C 986/2002, ktorý nadobudol právoplatnosť 23. apríla 2004, bolo ich manželstvo rozvedené. Keďže sa účastníci po rozvode manželstva nedohodli na ďalšom nájme, zrušil súd ich právo spoločného nájmu bytu (§ 705 ods. 1 Občianskeho zákonníka) s tým, že žalobkyňa bude ako členka družstva ďalej nájomníčkou bytu a žalovaný je povinný vystáhnout sa z bytu do 15 dní od zabezpečenia náhradného bytu. Vzal pri tom na zreteľ vôľu oboch už plnoletých detí účastníkov konania, ktoré nemajú vyriešenú svoju bytovú situáciu a ani nemajú možnosť zabezpečiť si bývanie z vlastných zdrojov, bývať v spoločnej domácnosti so žalobkyňou. Námiety žalovaného, na základe ktorých žiadal pri rozhodovaní o osobe ďalšieho nájomcu

zohľadniť, že jedine on je v súčasnosti zárobkovo činný a len on má záujem na riešení danej situácie, súd nezohľadnil z dôvodu, že ich považoval za účelové, nakoľko ani žalovaný od času, kedy bolo manželstvo účastníkov právoplatne rozvedené, neurobil kroky k riešeniu situácie týkajúcej sa spoločného bývania účastníkov a na snahu poukazoval až v priebehu tohto konania. Súd podmienil povinnosť žalovaného vystáť sa z bytu zabezpečením bytovej náhrady vo forme náhradného bytu. Výrok o náhrade trov konania odôvodnil § 150 O.s.p., keď dôvody hodné osobitného zreteľa vzhľadom na špecifickosť konania, v ktorom sa riešia bytové pomery oboch účastníkov konania.

Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Košiciach rozsudkom zo 16. apríla 2009 sp. zn. 2 Co 27/2009 napadnutý rozsudok zmenil tak, že zrušil právo spoločného nájmu bytu, určil, že žalovaný ako člen družstva bude naďalej nájomcom bytu, a že žalobkyňa je povinná sa z bytu vystáť do 15 dní od zabezpečenia náhradného bytu. Rozhodol tiež o trovách konania. V odôvodnení uviedol, že súd prvého stupňa správne zrušil právo spoločného nájmu bytu. V konaní bolo preukázané, že účastníkom vznikol spoločný nájom predmetného bytu a že po rozvode manželstva sa o nájme bytu nedohodli. Nestotožnil sa však so záverom súdu prvého stupňa, pokiaľ rozhodol o tom, ktorý z rozvedených manželov bude ďalej nájomcom bytu ako i členom družstva. Nakoľko účastníci nemajú maloleté deti a prenajímateľ bytu nezaujal stanovisko, ktorému z účastníkov navrhuje ponechať nájom k bytu a členstvo v družstve, za rozhodujúce pri rozhodovaní o ďalšom nájomcovi bytu a členovi družstva považoval skutočnosť, že byt bol žalovanému pridelený jeho zamestnávateľom ako družstevno-stabilizačný byt a na zaplatenie členského podielu bytu mu bola zamestnávateľom poskytnutá aj návratná bezúročná pôžička. Okrem pričinenia žalovaného o nadobudnutie bytu zohľadnil pri rozhodovaní o ďalšom nájomcovi bytu a členovi družstva aj nepriaznivú finančnú situáciu žalobkyne a detí účastníkov konania, ktorí sú nezamestnaní a skutočnosť, že žalovaný je zamestnaný a má finančné príjmy a tým je na jeho strane väčší predpoklad zabezpečiť žalobkyňu náhradný byt. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil poukazom na ustanovenie § 150 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p.

Rozsudok odvolacieho súdu napadla žalobkyňa dovolaním, v ktorom uviedla, že odvolací súd rozhodol bez nariadenia pojednávania a rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Namietala správnosť záveru odvolacieho súdu o pričinení sa žalovaného o nadobudnutie bytu, keď považoval byt za družstevno-stabilizačný, ktorý bol pridelený žalovanému jeho zamestnávateľom. Uviedla, že byt takýto charakter

nemal a takýto charakter nemohol nadobudnúť ani tým, že zamestnávateľ žalovaného, resp. odborová organizácia na zaplatenie členského podielu poskytol žalovanému návratnú bezúročnú pôžičku. Poskytnutím uvedenej pôžičky žalovaný nebol pracovne u zamestnávateľa zastabilizovaný, zaviazal sa v prípade skončenia pracovného pomeru ju vyrovnať v plnej výške, čo aj urobil v uznaní záväzku z 30. júna 1987. Dodala, že uvedená pôžička bol splácaná a celkom zaplatená za trvania manželstva zo spoločných prostriedkov. Vyčítala odvolaciemu súdu, že vôbec neprihliadol na záujem plnoletých detí účastníkov, ktoré v byte budú bývať a ktoré sa zhodne vyjadrili, že „nehodlajú ani v budúcnosti bývať v spoločnej domácnosti s odporcom, pretože odporca má neznesiteľnú povahu“. Ďalej namietala, že odvolací súd vôbec neprihliadol na okolnosti rozvratu manželstva, ktoré boli na strane žalovaného a že v jej neprospech zohľadnil sociálnu a finančnú situáciu, v akej sa ona a deti v súčasnosti nachádzajú, keď sú nezamestnaní, a dodala, že žalovaný je od marca 2009 taktiež nezamestnaný. V tejto súvislosti uviedla, že napriek nepriaznivým sociálnym pomerom, náklady spojené s užívaním bytu v rozsahu ½ vždy riadne platila. Z týchto dôvodov dovolateľka žiadala napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že odvolací súd pri rozhodovaní o ďalšom nájomcovi bytu a členovi družstva správne vzal na zreteľ rozhodujúce okolnosti – jeho pričinenie o nadobudnutie bytu a skutočnosť, že na jeho strane je väčší predpoklad zabezpečiť pre žalobkyňu náhradný byt – a jeho rozhodnutie je vecne správne. Z týchto dôvodov žalovaný žiadal dovolanie zamietnuť a napadnutý rozsudok „potvrdiť“.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpená advokátkou (§ 241 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami

uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

1. Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným).

Treba uviesť, že z hľadiska § 237 O.s.p. sú právne významné len tie procesné nedostatky, ktoré vykazujú znaky procesných väd taxatívne vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia. Iné vady, i keby k nim v konaní došlo a prípadne aj mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, nezakladajú prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia. Z hľadiska posúdenia existencie niektorej z procesných väd v zmysle § 237 O.s.p. ako dôvodu, ktorý zakladá prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, nie je pritom významný subjektívny názor účastníka, že v konaní došlo k takejto vade, ale len jednoznačné, všetky pochybnosti vylučujúce zistenie, že konanie je skutočne postihnuté niektorou z taxatívne vymenovaných väd.

Pokiaľ žalobkyňa v dovolaní uviedla, že odvolací súd rozhodol bez nariadenia pojednávania, z takto zvolenej formulácie možno vyvodiť, že namieta vadu uvedenú v § 237 písm. f/ O.s.p. Odňatím možnosti konať pred súdom v zmysle tohto ustanovenia sa rozumie procesne vadný postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných práv účastníka konania (napr. práva zúčastniť sa na pojednávaní, vyjadrovať sa k veci, navrhovať dôkazy, podať opravný prostriedok alebo vyjadrenie, v stanovenej lehote urobiť procesný úkon a pod.).

Dovolací súd z obsahu spisu nezistil, že by v konaní došlo k odňatiu možnosti žalobkyne pred súdom konať.

Zo spisu vyplýva, že odvolací súd vec prejednal a rozhodol 16. apríla 2009 bez nariadenia odvolacieho pojednávania. V dovolacom konaní bolo potrebné posúdiť, či tým nedošlo k odňatiu možnosti žalobkyne konať pred odvolacím súdom.

Podľa § 214 ods. 1 O.s.p. v znení od 15. októbra 2008 na prejednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej nariadi predseda senátu odvolacieho súdu pojednávanie ak a/ je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, b/ súd prvého stupňa rozhodol podľa § 115a bez nariadenia odvolacieho pojednávania, c/ to vyžaduje dôležitý verejný záujem. Podľa § 214 ods. 2 O.s.p. v tomto znení ale v ostatných prípadoch (než sú uvedené v § 214 ods. 1 O.s.p.) môže odvolací súd rozhodnúť aj bez nariadenia odvolacieho pojednávania.

Dovolací súd má za to, že pokiaľ v danom prípade odvolací súd prejednal odvolanie proti rozhodnutiu vo veci samej bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 214 ods. 2 O.s.p. v znení od 15. októbra 2009), odvolací súd postupoval v súlade so zákonom. Uvedený postup odvolacieho súdu nemal za následok procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

2. Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Vadu tejto povahy dovolateľka nenamietala a jej existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo.

3. Žalobkyňa v dovolaní namieta, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

V zmysle § 705 ods. 1 Občianskeho zákonníka platí, že ak sa rozvedení manželia nedohodnú o nájme bytu, súd na návrh jedného z nich rozhodne, že sa zrušuje právo spoločného nájmu bytu. Súčasne určí, ktorý z manželov bude byť ďalej užívať ako nájomca. Podľa § 705 ods. 3 Občianskeho zákonníka vezme súd pri rozhodovaní o ďalšom nájme bytu zreteľ najmä na záujmy maloletých detí a stanovisko prenajímateľa.

V uvedených ustanoveniach zákon nedáva súdu záväzný návod, ako a ktoré konkrétne hľadiská má vziať na zreteľ pri rozhodovaní o budúcom nájme. Tým, že mu ukladá, aby vzal na zreteľ predovšetkým záujem maloletých detí a stanovisko prenajímateľa, nezbavuje ho povinnosti zistiť a následne vyhodnotiť celý komplex okolností relevantných pre rozhodnutie o ďalšom nájme. Aby súd tento komplex mohol zodpovedne posúdiť, musí nevyhnutne najskôr poznať všetky doň patriace okolnosti, pretože len na tomto základe môže potom so znalosťou veci vyhodnotiť ich význam, prípadne niektorým z nich priznať prioritu pred ostatnými, a zohľadniac ich zásadnú povahu, rozhodnúť v prospech toho účastníka, ktorému tieto okolnosti svedčia. V rámci už uvedeného komplexu patrí síce popredné miesto ukazovateľom, stanoveným priamo v zákone (§ 705 ods. 3 Občianskeho zákonníka), samotný zákon ale sám predpokladá, že súd prihliadne aj na iné okolnosti (viď v tomto ustanovení použité „najmä“). Zásada, že súd má pri rozhodovaní vziať na zreteľ najmä dve v zákone výslovne uvedené skutočnosti, je síce hlavným, nie však jediným hľadiskom pre úvahu, kto má byť ďalším (výlučným) nájomcom sporného bytu. Súčasťou zisťovania skutkových podkladov preto musí byť tiež šetrenie, aké sú skutočné (a nielen účastníkmi tvrdené) bytové záujmy a potreby samotných účastníkov, aký počet rodinných príslušníkov bude v byte bývať, z akých dôvodov a kým alebo čím zapríčinených opustil niektorý z nich byt, aké sú ich sociálne a zdravotné pomery a pracovné zaradenie, aké boli okolnosti rozvodu manželstva, ako sa jednotliví rozvedení manželia pričínili o nadobudnutie bytu, ako plnili povinnosti nájomcu, do akej miery sú v čase rozhodovania odkázaní na uspokojovanie bytových potrieb v byte, aké sú predpoklady kludného a usporiadaného užívania tým – ktorým účastníkom ako možným budúcim nájomcom ako aj osôb, ktoré zostanú v byte bývať a aké je účelné využitie bytu. Zo širších hľadísk a súvislostí (s prihliadnutím na dosiahnutie účelu tohto ustanovenia a požiadavku účinnej ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov) treba pri tom vziať na zreteľ aj na individuálne možnosti účastníkov (spravidla ekonomické) zabezpečiť zodpovedajúcu bytovú náhradu druhému účastníkovi.

Zo spisu vyplýva, že odvolací súd pri rozhodovaní o tom, kto bude ako člen družstva ďalším nájomcom bytu, zohľadnil spomedzi vyššie uvedených okolností iba skutočnosť, že žalovaný sa väčšou mierou zapríčinil o nadobudnutie bytu, keď vychádzal z toho, že byt bol žalovanému poskytnutý jeho zamestnávateľom ako družstevno-stabilizačný a na zaplatenie členského podielu bytu mu zamestnávateľom bola poskytnutá pôžička, ako i že u žalovaného, ktorý je zamestnaný, je väčší predpoklad zabezpečiť žalobkyni, ktorá je nezamestnaná, náhradný byt. Dovolací súd však zistil, že existencia vyššie uvedených skutočností, ktoré boli podkladom pre rozhodnutie odvolacieho súdu o tom, ktorý z účastníkov bude ďalším nájomcom bytu a členom družstva z obsahu spisu v celom rozsahu nevyplýva. Z rozhodnutia o pridelení bytu z 29. novembra 1983 totiž nevyplýva, že išlo o byt družstevno-stabilizačný, ktorý bol pridelený žalovanému jeho zamestnávateľom, resp. na návrh jeho zamestnávateľa; túto skutočnosť zamestnávateľ nepotvrdil (viď č.l. 40 spisu). Len z tej okolnosti, že žalovanému na zaplatenie členského podielu bytu bola poskytnutá návratná bezúročná pôžička, nemožno dospieť k odvolacím súdom prijatému záveru o charaktere bytu a z neho vyvodit' zásluhovosť žalovaného o nadobudnutie bytu. Pokiaľ ide o poskytnutie pôžičky na zaplatenie členského podielu bytu, je pravdou, že zamestnávateľom žalovaného bola žalovanému poskytnutá návratná bezúročná pôžička. Len táto okolnosť, naviac keď pôžička bola splatená zo spoločných prostriedkov účastníkov, nemôže byť podkladom pre záver, že žalovaný sa pričínil o nadobudnutie bytu. Pokiaľ odvolací zohľadnil, že na strane žalovaného je väčší predpoklad zabezpečiť pre žalobkyňu náhradný byt z dôvodu, že je momentálne zamestnaný, zohľadnenie tejto okolnosti vzhľadom k tomu, že ďalšie okolnosti, ktoré sú významné z hľadiska aplikácie § 705 ods. 1 a 3 O.s.p. (viď predchádzajúci odsek), odvolací súd právne neposudzoval, je predčasné – nesprávne. Jeho rozhodnutie preto nemôže spočívať na správnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Odvolací súd úplne pominul vypořiadat' sa s okolnosťami, ktoré pri rozhodovaní o určení ďalšieho nájomcu bytu a člena družstva zohľadnil súd prvého stupňa – počet rodinných príslušníkov, ktorí zostanú v byte bývať z hľadiska pokojného a usporiadaného spoluzitia, keď bolo v konaní preukázané, že vzťahy medzi deťmi účastníkov a žalovaným sú dlhodobo negatívne, napäté, stresové a problematické.

Z dôvodov uvedených vyššie je zřejmé, že dovolanie bolo podané opodstatnene. Vzhľadom na to Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu (§ 243b O.s.p.) a vec vrátil Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

Právny názor dovolacieho súdu bude v ďalšom konaní záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 15. apríla 2010

JUDr. Daniela S u ě a n s k á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková